

Doba osvícenských reforem bývá často vnímána jako zlomový okamžik v dějinách českorakouské šlechty. Předpokládá se, že kritické myšlení evropského osvícenství zpochybnilo dosavadní identitu šlechty, 1 krize šlechtických velkostatků podlomila její hospodářskou sílu a zkáza stavovského zřízení ji zbavila politické moci. Částečně jsou tyto domněnky oprávněné, avšak velmi zjednodušují. Šlechtické velkostatky se dostávaly do finančních problémů i v dřívějších dobách, politická moc šlechty nezávisela jenom na stavovském zřízení a pro osvícenskou morální filosofii nepředstavovala kritika šlechty žádný centrální problém. Většina myslitelů se spíše snažila pobídnout šlechtu k morálnímu životu a službě státu, aby tím potvrdila svůj nárok na vedoucí místo ve společnosti.² Kritika přehnaného důrazu na formální urozenost nebyla novinkou. Skutečné šlechtictví spočívalo v mravném životě, ve ctnostech. Tento názor nalezneme již u renesančních myslitelů a diskurz o skutečném šlechtictví provázela tato myšlenka již od počátku.³ Na názory osvícenství se můžeme dívat jako na vyvrcholení dlouhodobé snahy precizně vystihnout podstatu šlechtické identity.⁴ Přesto je oprávněný názor, že v 18. století se "cosi mění". Tyto změny však musíme poznat poněkud diferencovaněji a neupadat do zjednodušujících evolucionistických schémat. Domnívám se, že je chybou uvažovat o šlechtě jako o jednotné sociální formaci a sledovat její proměny v obecné rovině. Předkládaná práce si klade za cíl ukázat na příkladu jedné rodiny, jak vypadal životní styl šlechtických byrokratů, kteří v době tereziánských reforem zaujali nejvyšší posty státní správy.⁵ Rod Chotků tedy nereprezentuje celou šlechtu, nýbrž jen jeden vybraný segment. Patřili k chudším rodům nižší šlechty, jež našly obživu ve státní službě a sehrály pak významnou úlohu v provádění státních reforem. ...